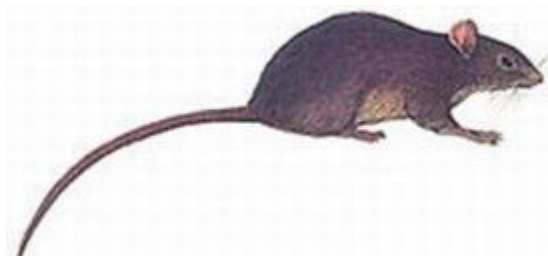

Chuột và Lan

Năm Mậu Tý sắp đến, Hội Hoa Lan Người Việt tại quận Cam Hoa Kỳ lại thêm một tuổi, cũng như chúng ta lại thêm một năm nữa sống trên quê hương mới.

Tôi không muốn dùng chữ đất khách quê người để diễn tả tình trạng của chúng ta, bởi vì 4 chữ này e rằng không đúng với sự thực và quá vô ơn với một đất nước đã mở rộng vòng tay tiếp nhận và nuôi dưỡng chúng ta. Một người nào đó đã nói một câu rất chí lý: Quê hương không phải chỉ là nơi chúng ta đã sinh ra, mà chính là nơi nào chúng ta đã và đang

sinh sống. Việt Nam là nơi chúng ta sinh ra và lớn lên, nhưng Hoa Kỳ là nơi chúng ta cùng các thế hệ con cháu nối tiếp sinh sống, nơi này đã cho chúng ta biết thế nào là tự do, dân chủ và cho chúng ta một cơ hội đồng đều và bình đẳng với người bản xứ. Nhưng thôi xin tạm gác vấn đề này lại để khỏi lạc đề.

Vậy thì năm Mậu Tý tuy có nghĩa là năm con chuột, nhưng con chuột có gì dính líu đến hoa lan đâu? Nghe ra kể cũng có lý, nhưng thực sự Chuột và Lan không những có quan hệ mà lại có quan hệ mật thiết là đằng khác nữa. Xin trình bày câu chuyện và được phép nhái lại câu Kiều bất hủ của cụ Tiên Điền Nguyễn Du:

Mua vui mong được một vài phút thôi.

Bạn có thể ngờ rằng hoa lan xinh đẹp mỹ miều như vậy mà lại có nhiều giống được gọi là lan đuôi chuột không? (Rat tail orchids) Thứ nhất là cây *Bulbophyllum parvyrachis*. Sở dĩ tôi phải nói tới cây này đầu tiên, bởi vì không những theo mẫu tự ABC cây này phải ở trên, nhưng tôi nhớ đến lời trách khéo của cô Lê Trâm, Thủ quỹ của Hội. Cô trách rằng tôi đã quá nặng tình với những cây lan Việt Nam mà lại lãng quên những cây lan Hoa Kỳ.

Thực tình mà nói hành vi của tôi thực là đáng trách, bên coi nặng viết hết bài nọ đến bài kia, còn bên kia tuy không phải là khinh mà coi nhẹ, bỏ quên cái xứ sở đã nuôi dưỡng mình. Nhưng xin cô Trâm và các anh chị em khác hãy nhớ cho rằng: bọn già chúng tôi sống với quá khứ, các bạn trung niên sống về hiện tại, còn các thanh niên, thiếu nữ sống với tương lai.

Không phải là nguy hiểm, nhưng sao tôi thấy xót xa và tội nghiệp cho những cây lan Việt Nam cũng như các cô gái Việt nam được xuất cảng ra ngoài quốc với tình trạng vô cùng thảm thương, bị đát. Hoa lan thì bán theo ký như mớ rơm, mớ rạ, còn cô gái Việt nam chỉ có vài trăm đô mà đành lòng bỏ cha mẹ, anh em ra đi không hẹn ngày về. Cho nên tôi hy vọng những tiếng kêu gào của nhiều người trong cũng như ngoài nước, có thể sẽ thức tỉnh lương tâm con người, may ra vớt vát được phần nào chăng?

Còn những cây lan Hoa Kỳ, dù sao cũng được nuôi dưỡng một cách gần như toàn hảo, lại được bảo vệ nghiêm minh theo luật lệ hiện hành.

Bulbophyllum pachyrachis hay *Rat tail Bulbophyllum* hay *Bulbophyllum ecuadorensis* là một giống phong lan mọc trên cành cây tại vùng đầm lầy Everglade, Florida, Hoa Kỳ và những khu rừng ẩm ướt tại các xứ Nam Mỹ như Mexico, Venezuela, Columbia, Ecuador và Bolivia v.v... Cây lan này củ hình trái xoan, nhưng hơi vuông 4 cạnh, trên có 2 lá. Dò hoa mọc ở đáy củ, dài tới 50 phân, hình cong cong, hoa nhỏ 2 ly nở từ mùa xuân cho tới mùa thu.

Cây lan này được C.A. Luer ghi nhận trong danh sách các cây lan tại Florida vào năm 1972, nhưng theo tiến sĩ Eric Christenson hiện nay cây *Bulbophyllum pachyrachis* không những đã được liệt vào hàng các cây hiếm quý (very rare) mà lại không còn tồn tại ở Florida. Nguyên nhân chưa rõ tại sao nhưng chắc chắn không phải là số phận hẩm hiu như những nàng Lan Việt Nam được xuất cảng theo ký lô. Bởi vì hiếm quý cho nên tìm muốn lòi con mắt chỉ thấy hình ảnh trên trang của Internet Orchid Species Photo Encyclopedia mà thôi.

Bulbophyllum pachyrachis
Hình Orchid Species

Những cây lan khác cũng được gọi là lan đuôi chuột gồm có:

- *Dendrobium beckleri*, *Dendrobium mortii*, *Dendrobium racemosum*, *Dendrobium striolatum*, *Dendrobium teretifolium*.
- *Phalaenopsis devenei*, *Phalaenopsis laycockii*.
- *Paraphalaenopsis labukensis*.
- *Oncidium cebollata*.

Những cây lan kể trên, lá nhỏ và dài như đuôi chuột, khác hẳn với cây *Bulbophyllum pachyrachis* có hoa giống như đuôi con chuột.

Tuy rằng có lan đuôi chuột, nhưng con chuột từ con chuột nhất nhỏ xíu, chuột ăn trái cây, chuột túi (opposum), chuột đất (gopher) đều là những kẻ phá hoại. Trong số này con chuột ăn trái cây tiếng Mỹ gọi là roof rat (*Rattus rattus*, a.k.a. citrus rat, fruit rat, black rat, or gray rat) là một giống chuột của Á Châu. Đó là những con chuột theo đoàn thương thuyền đến Âu Mỹ và chính những con chuột này reo rắc bệnh dịch hạch đến khắp 5 châu. Lũ chuột này tàn phá các cây trái tại tiểu bang Florida.

Phải chăng chúng chính là thủ phạm làm cho cây lan *Bulbophyllum pachyrachis* tuyệt tích giang hồ? Các vườn lan cũng bị chúng chiếu cố tận tình. Khi các hoa quả không còn, chúng chẳng từ những gì có thể gặm nhấm được. Từ củ cây lan Stanhopia, Oncidium cho đến bẹ cây Cattleya cũng có thể là món ăn khoái khẩu của chúng.

Chẳng cứ gì Florida, ngay ở California mà năm nào tôi cũng bị chuột xoi vài ba cây lan. Kinh nghiệm cho biết vào mùa đông, khi trời mưa gió lạnh lẽo, đàn chuột tìm nơi ấm áp và khô ráo. Chiếc vườn kính nhỏ bé của tôi là nơi lý tưởng của chúng. Thực phẩm không có, mấy củ bẹ lan thực là hấp dẫn. Mới đầu thấy lá lan rụng xuống, tôi cũng không để ý, nhưng thấy lá còn xanh tươi mà rụng hai ba chiếc là chuyện lạ. Xem xét kỹ mới biết là chuột gặm, bèn ra Home Depot mua mấy gói thuốc chuột. Vài ba hôm sau thấy lá vẫn rụng, lại thấy mấy củ *Oncidium ampliatum*, *Odontoglossum* tròn trĩnh bị gặm mất phân nửa, trong khi những gói thuốc chuột vẫn còn nguyên vẹn.

Thì ra lũ chuột này cũng như người, ưa thích những chất tươi mát. Có người mách bảo dùng băng phiến (mothballs) hay tằm nước đá quý (ammonia) vào chiếc giẻ để đuổi chuột. Có người thử dùng máy phóng ra những âm thanh chất chứa (ultrasonic sound emitters) hay những hạt sạn có tằm nước tiểu của các giống cáo cây để cho chuột sợ, nhưng chẳng có cách nào công hiệu cả. Chỉ có một cách duy nhất là dùng bẫy xập với mồi bằng miếng táo nhỏ là hiệu quả nhất.

Paraphalaenopsis labukensis

Nhìn mấy con chuột mập mạp no tròn, nhớ lại những món chuột rô ti hay chuột sào củ hành xả ớt của những ngày tại vùng 4 chiến thuật mà muốn chảy nước miếng. Người Việt ăn thịt chuột là vì khẩu vị nhưng người Tàu lại cho rằng đó là một vị thuốc. Nếu tóc bạc hay hói đầu, ăn thịt chuột, tóc sẽ mọc đen trở lại. Nói tới đây chắc mấy bà mấy cô hẳn lắc đầu lè lưỡi vậy xin chuyển sang chuyện khác có lẽ hấp dẫn với phái nữ hơn.

Hoa lan cũng như các bà, các cô ky với con chuột, dù chỉ là con chuột nhắt hiền lành, xinh xẻo, dễ thương mà khi trông thấy lại sợ đến phát thét lên. Nhưng những người phụ nữ tên Lan hay bất cứ tên gì cũng ưa có chồng tuổi Tý.

Vì theo các nhà tướng số, tứ vi trung hoa những người cầm tinh con chuột rất tế nhị, khôn khéo, không muốn soi mói đến đời tư của người khác. Về phương diện tình ái, người tuổi Tý là những người tình chung thủy. Khi đã yêu, họ yêu hết mình, không nề hà, tính toán và ít khi thay lòng đổi dạ. Về nghề nghiệp, họ là những người rất có tài xếp đặt, tính toán cho nên rất dễ dàng thành công trên thương trường cũng như trên chính trường.

Những người tuổi Tý như vậy, phụ nữ làm sao không yêu cho được. Này nhé:

- Khôn khéo tức là phải biết nịnh rằng em xinh, em đẹp nhất đời, anh sẽ chiều chuộng em, không có mèo chuột lảng nhãng.
- Không soi mói đụng chạm tới ý kiến riêng biệt của người khác, tức là không có chuyện hỏi sao em đi shopping hoài hoài hay em đi mỹ viện thực quá tốn kém.
- Khi đã yêu, họ yêu hết mình, không nề hà rửa bát, hút bụi, đổ rác, check về nộ hết
- Không dấu diếm tình yêu trung thực và ít khi thay lòng đổi dạ. Hai điểm này thiết tưởng không phải dài giòng giải thích.
  - Có tài xếp đặt, tính toán cho nên rất dễ dàng thành công trên thương trường cũng như trên chính trường. Như vậy ắt hẳn là phải có chức, có quyền và lẽ dĩ nhiên là có TIỀN (chữ này bắt buộc phải viết hoa.)

Có người nói rằng cố Tổng thống Nguyễn Văn Thiệu sinh vào năm Tý, tháng Tý, ngày Tý và giờ Tý và cũng có vài ba cô bồ nhí tên là Lan hay Huệ gì đó, chẳng biết chuyện này có đúng hay không?

Như vậy, người viết nếu là đàn bà, sẵn lòng xin được ôm con chuột... mà ngủ quanh năm, ngày tháng, chẳng hề đá giò lái như chị chuột này.

Placentia đầu năm Mậu Tý
BÙI XUÂN ĐÁNG